

Prolog til Toreadoren

Mine damer og herrer! De skal nu se **Toreadoren**. Det er indenfor den mimiske genre, vi skal behandle dette emne.

Det ville derfor være umuligt at lægge den spanske dansers virtuose bevægelser ind i spillet.

Ej heller får det music-hallens flotte opsætning. Og navnlig vil det ikke kunne gøre krav på den interesse, som synet af virkeligheden altid vækker.

Her er ingen tyr, ikke engang en kårde, hverken sol eller blod, ingen tilskuerskare, der får luften til at gløde af anspændelse, og er så stor, at den udfylder horisonten.

Så allerede nu er vi tilbøjelige til at mene, at en mimiker, der var på jagt efter et godt emne, ville finde temset »toreador« direkte nedslående, at det er, hvad man i skuespillerjargon kalder en »faux beau rôle«.

I arenaen vækker det ens beundring, at toreadoren er i stand til at bevare en sådan ynde i sin stilfulde kraftudfoldelse, ja en sådan rytme.

Men mon man har gjort sig klart, at det ikke ville være umagen værd at gå til en sådan »ballet«, hvis døden, som sidder i højsædet, ikke var til stede?

Mime-kunstneren bliver ved første øjekast tiltrukket af det drama, hvor et legeme møder et andet i kamp. Og dog:

Hvis han indskrænkede sig til at overføre toreadorens plastik fra arenaen til scenen, ville denne plastik vise sig ude af stand til at tilfredsstille tilskueren.

Man måtte derfor i det mindste stillere disse bevægelser. Dette alger sig selv. For ligesom kunstmaleren ikke er nogen fotograf, er mimikeren ikke nogen abe.

Men selv om vi på denne måde opnåede større skønhed, ville den dog lade os stå tomhændede og uden den sindsbevægelse, som dødens majestæt væk-

ker, og den ville ikke engang give et kunstnerisk udtryk for den.

Hvad skulle man da gøre?

Man skulle fremstille det, der foregår inden i helten, når han står over for sin opgave.

Derfor skal De ikke blive forbavset, hvis vores toreador foretager bevægelser, som De ikke venter af ham.

De må huske på, at mimikeren, når han tager sit arbejde alvorligt, udfører bevægelser med sin krop for at fremmane bevægelser i Deres sind.

Det Freud får Dem til at sige, får mimikeren os til at gøre.

Fra den ydre verdens fængsel brød mimikeren døren op til toreadorens kranium for at genvinde sin frihed dér, dykkede ned mod hans indre for at kunne ånde frit, for at få mere plads og for at nå ind i åndens uendelige rum.

Og hvad finder han dér?

Før den store prøve: angsten . . . som giver sig udtryk ved en barsk, arrogant, aggressiv, kort sagt modig mine.

Og han ser – stadig før prøven – spillet af skygger og lysglimt, hvor lyst til at flygte og lyst til at angribe veksler i blinkende lyn, ligesom to linier krydser hinanden inden i den gangster, der er omringet af politiet.

Men da undertrykker han sin angst, undertrykker den så stærkt, at den kvæles og dør . . .

Han må bevare roen og værdigheden, for det er »el paseo«.

Og når toreadoren langt borte i arenaen ser det rødbrune dyr springe rundt, mens hans hjælpere udsæker det til at afsløre sin stil, er han besat af en følelse, man kunne kalde frygt og bæven.

Det er en tung, kvælende em, som først rammer hjertet og knuger sig sammen om det, med alle molekyler fortættet til en ætsende damp.

Mimikeren, som har taget sæde i denne

sjæl, ser også, hvordan helten i dybe drag inddrikker den vederkvægende hujen og råben, der danner optakten til hans død: et forskud på lønnen, hvis man skulle dø.

Han ser den myndige ro, hvormed manden betragter sig selv, det skønne, klare blik, som vanviddet har spintret i sit smukke mønster.

Og når så faren antager sin lugt af rustet blod, stiger modet, dette sejrssikre barn, der altid melder sig pludseligt, op på sjælens ruiner, hvor det overskuer alt, vejer alt og – uden at se tilbage på sit liv – vokser.

Men heller ikke dette var tilstrækkeligt. For menneskets tanker er endnu ikke oprigtige.

Man måtte derfor tage drømmene med.

Stadig skjult i sin helts sjæl, måtte mimikeren afvente, at han i drømme gennemlevede sin skæbne.

Når bevidstheden er sovet ind, vågner

Men det, det i den sidste ende gjaldt om, var at opdage mennesket bag toreadoren.

Mennesket.

Her snedker, der sagfører, her kirurg, der alpefører eller pilot, her skolelærer, der statschef.

Slet og ret: altid mennesket stillet over for en tyr af ånd og kød.

Og De, det store mørke af publikum, hvis sorte øje ser på os, som var det øjet på den tusindcaliede flue. De, hvis nervøse læber har magt til at hyse, og hvis spændstige struber har magt til at juble, lad Dem ikke fornærme af at blive betragtet som vores tyr.

Deres spidse horn, det er den kritiske ånd, Deres lodne skygge vores tvivl, Deres blik vores udfordring.

Det gælder for os om at jage kården i ironiens sene.

De kan nok se, at et spil om tyren må have angsten som udgangspunkt.

MARTIN ESSLIN

Det absurde teater

Det er sjældent at en ny litterær bevægelse har fået en så grundig og autoritativ behandling så hurtigt efter at den er opstået, ja **mens** den udfolder sig!

Thomas Breidsdorf i *Politiken*

368 sider + plancher 40,50, indb. 55,50.

...et bok ingen teaterorienteret mann eller kvinne kan vera foruten.

Olav Dalgård i *Dagbladet* (Oslo)

»Det absurde teater« anbefales for alle, der interesserer sig for moderne teater. Det er en sunderlig håndbog og en ypperlig inspirationskilde.

Chr. Ludvigsen i *Teatrets Teori og Teknikk*

RASMUS FISCHERS FORLAG